

Sygn. akt IV U 97/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Kurowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Alina Dziarkowska

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy M. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o odsetki z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia

na skutek odwołania M. Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 9 listopada 2016 r. nr (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje M. Ł. prawo do odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia, liczonych od dnia 23.12.2014 r. do dnia 25.06.2016 r.,

II. w pozostałym zakresie odwołanie oddala,

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz wnioskodawczyni M. Ł. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt zł) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SSO B. Kurowska

Sygn. akt IV U 97/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 09 listopada 2016 r. (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił **M. Ł.** wypłaty odsetek z tytułu opóźnienia w wypłacie emerytury w związku z wydaniem decyzji ZUS z dnia 19 maja 2016 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 19 lutego 2016 r., zobowiązującego organ rentowy do obliczenia emerytury M. Ł. na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wyjaśnienia decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ocenie organu ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji był dzień wpływu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie, natomiast decyzja ZUS została wydana w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności, tj. w ustawowym terminie. Zatem odsetki nie przysługują. Ponadto organ wskazał, że organ odwoławczy nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego.

Wnioskodawczyni M. Ł. w odwołaniu od powyższej decyzji zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 85 ustęp 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 118 ustęp 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich niezastosowanie oraz art. 118 ustęp 1a tej ustawy poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegającą na przyjęciu, że ostatnią okolicznością niezbędną do wyjaśnienia sprawy był wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt IV U 2461/15, podczas gdy wszystkie okoliczności niezbędne do wydania decyzji były we wniosku ubezpieczonej z dnia 15.10.2014r. W oparciu o powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uznanie, że ubezpieczonej należą się odsetki ustawowe od nieterminowo wypłaconego świadczenia emerytalnego przyznanego decyzją organu rentowego z dnia 23.12.2014r. zmienioną wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt IV U 2461/15, od dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu skarżąca podniosła między innymi, że to organ rentowy na skutek błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego wdał się w spór i to organ rentowy powinien ponosić konsekwencje niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia tego sporu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie powołując się na argumentację podaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, podkreślając, że w wyroku z dnia 19.02.2016r. Sąd Okręgowy w Olsztynie nie ustalił odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, natomiast organ rentowy za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności przyjął dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia sądu.

Sąd Okręgowy w Olsztynie ustalił, co następuje:

Wnioskodawczyni, urodzona dnia (...), w dniu 20 października 2014 r. złożyła wniosek między innymi o ustalenie prawa do nowej emerytury na podstawie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Decyzją z dnia 23 grudnia 2014 r. organ rentowy odmówił prawa do emerytury na podstawie art. 27 w zw. z art. 55 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS.

(dowód: akta ZUS plik I)

Od powyższej decyzji wnioskodawczyni wniosła odwołanie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 19 lutego 2016 r. wydanym w sprawie o sygn. akt IV U 2461/15 zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do obliczenia emerytury M. Ł. na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

(dowód: wyrok SO w Olsztynie – k. 36 akt SO w Olsztynie IV U 2461/15)

W dniu 14 kwietnia 2016 r. do organu rentowego wpłynął odpis w/w prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie.

Decyzją z dnia 19 maja 2016 r. ZUS wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 19.02.2016r. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej od dnia 01.10.2014r. tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

(dowód: akta ZUS plik I)

W dniu 09 listopada 2016 r., na skutek wniosku z dnia 10.10.2016r., ZUS wydał zaskarżoną decyzją, w której odmówił wnioskodawcy wypłaty żądanych odsetek.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy w zdecydowanej części zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Cytowany przepis stanowi podstawę do przyznania osobie ubezpieczonej odsetek, w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, w razie nie ustalenia dla niej w terminie prawa do świadczenia lub też jego niewypłacenia. Ustawodawca zastrzegł jednakże, że nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Terminy ustalenia prawa do tych świadczeń lub ustalania ich wysokości określa art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. 2016 r., poz. 887 ze zm.). Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Natomiast w myśl ust. 1a art. 118 ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Z treści powyższych przepisów wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma 30 dni na wydanie prawidłowej decyzji licząc od chwili wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, rozumianej jako ostatni fakt konieczny, z punktu widzenia przesłanek nabycia prawa, do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. W przypadku, gdy prawo zostaje przyznane orzeczeniem sądu ów 30 dniowy termin jest liczony od momentu doręczenia wyroku, ale jedynie wówczas gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Przez nieustalenie prawa do świadczenia, o którym mowa w art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należy rozumieć zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 501).

W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 159/04 (publ: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2005, Nr 19, poz. 308, str. 900) Sąd Najwyższy stwierdził że: „wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa”.

W tym przypadku zachodzi sytuacja, gdy do wydania przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia doszło mimo, że było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem. Jednocześnie użyty w przepisach zwrot „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” jako wyłączający obowiązek wypłaty odsetek należy rozumieć w ten sposób, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn, niezależnych od ZUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11, LEX nr 1227452).

Jednocześnie należy podnieść, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (por. uchwała SN z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11, publ. Biul.SN 2011/3/25, M.P.Pr. 2011/9/493).

W judykaturze dokonuje się kwalifikacji błędów organu rentowego na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa ma miejsce wówczas, gdy organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, z uwagi na błędną interpretację relewantnych przepisów prawa w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Natomiast do błędu w ustaleniach faktycznych dochodzi wówczas, gdy przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu, a jednocześnie ZUS mógł w ramach przyzanych mu kompetencji w pełni ustalić potrzebny stan faktyczny. Innymi słowy, w sytuacji gdy zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293).

W sprawie o sygn. akt IV U 2461/15 toczącej się na skutek odwołania M. Ł. od decyzji organu rentowego z dnia 23 grudnia 2014 r. odmawiającej jej prawa do emerytury na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej spór pomiędzy stronami sprowadzał się do prawidłowej wykładni przepisów prawa a w szczególności do interpretacji treści art. 55 cytowanej ustawy. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazywał między innymi na ugruntowaną już w tym przedmiocie linię orzecniczą Sądu Najwyższego, podkreślając, że wnioskodawczyni spełnia przesłanki do obliczenia wysokości świadczenia na podstawie art. 55 ustawy, albowiem po osiągnięciu wieku 60 lat kontynuowała ubezpieczenie emerytalne i rentowe a z wnioskiem o przyznanie emerytury wyliczonej na podstawie art. 26 wystąpiła po 31 grudnia 2008r.

Powyższe oznacza, że organ rentowy rozpoznając wniosek skarżącej dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego i wydał decyzję odmawiającą wnioskodawczyni prawa do emerytury na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej a Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił decyzję organu rentowego. Należy zatem przyjąć, że organ rentowy dokonując prawidłowej interpretacji przepisów mógł w oparciu o zgromadzoną dokumentację wydać decyzję o przyznaniu świadczenia emerytalnego. O winie organu rentowego rodzącej odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia (a w zasadzie nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia) można mówić wówczas, gdy w oparciu o dostępne organowi rentowemu dowody (w szczególności zgromadzone w aktach rentowych) można było jednoznacznie rozstrzygnąć o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 10 lipca 2013 r. sygn. III AUa

1516/12 (LEX nr 1345530) i w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r. sygn. III AUa 1460/12 (LEX nr 1311965), a także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2013 r. sygn. III AUa 254/13 (LEX nr 1403674). Odmowa przyznania skarżącej prawa do emerytury zgodnie z wnioskiem wynikała z błędu organu rentowego w zakresie nieprawidłowej wykładni przepisów prawa materialnego w szczególności art. 55 ustawy emerytalnej. W chwili wydania decyzji z dnia 23 grudnia 2014 r. po stronie skarżącej nie występował obowiązek wykazania żadnych innych dodatkowych okoliczności uzasadniających jej wniosek, gdyż organ rentowy dysponował kompletnym materiałem pozwalającym na wydanie decyzji zgodnej z prawem.

W konsekwencji skoro organ rentowy wydał decyzję o odmowie przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy emerytalnej w dniu 23 grudnia 2014r. , to ten dzień jest ostatnim momentem, w którym pozwany mógł – przy prawidłowej wykładni przepisów prawa – prawidłowo rozpoznać wniosek ubezpieczonej. Skoro tego nie uczynił to od tego dnia wnioskodawczyni przysługują odsetki. Takie samo stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 16.12.2015r. III AUa 635/115. W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd podniósł również, że pozwany nie może być w zwłoce z zapłatą odsetek zanim upłynie dlań termin do wydania decyzji. Termin jej wydania stanowi zatem swoisty paradygmat postępowania, co wynika z treści art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji). To w tym momencie istnieje jeszcze możliwość zmiany (korekty) poglądu w zakresie wykładni i interpretacji przepisów prawa.

Tym samym opóźnienie w wypłacie świadczenia w niniejszej sprawie to okres od dnia 23 grudnia 2014r. do dnia zapłaty należności przez organ rentowy tj. 25 czerwca 2016r.

Biorąc zatem pod uwagę, że opóźnienie w wypłacie świadczeń rentowych jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku. Natomiast w pozostałej części – żądanie odsetek od dnia 25.10.2014r. - odwołanie skarżącej na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił, jako bezzasadne, z powodów wyżej wskazanych. (punkt II).

W punkcie III Sąd Okręgowy, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2016r. poz. 1667) zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz wnioskodawczyni M. Ł. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO B. Kurowska